



V Bruselu dne 25.4.2018
COM(2018) 232 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Sdělení „Směrem ke společnému evropskému datovému prostoru“

{SWD(2018) 125 final}

1) Úvod

Daty podložené inovace jsou klíčovou hybnou silou růstu a pracovních míst, která může významně zvýšit evropskou konkurenceschopnost na globálním trhu. Pokud budou zavedeny správné rámcové podmínky, mohla by se evropská ekonomika založená na datech do roku 2020 zdvojnásobit¹.

Komise již zavedla klíčová opatření pro zlepšení rámcových podmínek pro datově náročná odvětví. Prostřednictvím obecného nařízení o ochraně osobních údajů² vytvořila EU pevný rámec pro digitální důvěru, což je předpoklad udržitelného rozvoje ekonomiky založené na datech. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů zaručuje vysokou úroveň ochrany osobních údajů. Všichni, kterých se nová pravidla, jež vstoupí v platnost 25. května 2018, dotýkají, budou tato pravidla muset plně dodržovat. Za účelem vytvoření základů pro budoucí konkurenční výhodu založenou na důvěryhodných a uznávaných datových technologiích, bude volný pohyb osobních údajů v rámci EU, zaručený pravidly EU týkajícími se ochrany osobních údajů, doplněn o volný pohyb neosobních údajů dle návrhu nařízení předloženého v září 2017³.

Kvůli zvýšení účelnosti využití údajů napříč EU jsou však nutná další opatření. Komise již v rámci své strategie jednotného digitálního trhu podnikla v tomto směru důležité kroky. V lednu 2017 zveřejnila sdělení „Budování evropské ekonomiky založené na datech“⁴, po němž byly zahájeny rozsáhlé konzultace se zúčastněnými stranami včetně veřejné konzultace online⁵. V následném přezkumu strategie jednotného digitálního trhu v polovině období⁶ byly oznámeny iniciativy ohledně volného pohybu neosobních údajů a ohledně dostupnosti a dalšího využívání veřejných údajů a údajů financovaných z veřejných zdrojů. Rovněž v něm byla vyjádřena potřeba dalších opatření v oblasti dat ze soukromého sektoru, která jsou ve veřejném zájmu.

Na základě platných právních předpisů o ochraně údajů nyní Komise navrhuje balíček opatření, jenž bude klíčovým krokem směrem ke **společnému datovému prostoru v EU** - tedy k jednotlé digitální oblasti v měřítku, které umožní vývoj nových výrobků a služeb založených na datech. K opatřením předkládaným společně s tímto sdělením patří:

- návrh na úpravu směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru⁷;
- aktualizace doporučení o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchování⁸; a

¹ Z 1,99 % HDP EU v roce 2016 na 4 % v roce 2020, IDC 2017, Studie evropského trhu s daty, závěrečná zpráva.

² Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1.

³ COM(2017) 495 final.

⁴ COM(2017) 9 final.

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-building-european-data-economy>

⁶ COM(2017) 228 final.

⁷ COM(2018) 234.

- pokyny ke sdílení dat soukromého sektoru⁹.

Tyto pokyny jsou založeny na zásadách sdílení dat mezi podniky a mezi podniky a veřejným sektorem, které jsou stanoveny v tomto sdělení. Předpokládaná opatření se vztahují k různým typům dat, a mají tedy různé úrovně intenzity. Zároveň jsou všechna zaměřena na splnění širšího cíle, jímž je shromáždění dat – jakožto klíčového zdroje inovací a růstu – z různých sektorů, zemí a oblastí do společného datového prostoru.

2) Využití socioekonomických přínosů daty podložených inovací

Data jsou surovinou jednotného digitálního trhu. Mohou zásadně změnit naše životy a vytvořit nové příležitosti k růstu, a to i v případě malých a středních podniků. Dostupnost obrovského množství dat, z nichž většinu generují stroje a senzory, má dopad na všechny z nás. Oblastí života, do kterých probíhající datová revoluce dosud nezasáhla, je jen málo. Optimální využití dat nám může pomoci žít zdravěji a déle, méně se stresovat a chovat se šetrněji k životnímu prostředí. Rovněž může pomoci vědcům při vyvíjení lepších modelů pro předpovídání klimatických změn a přírodních katastrof.

Inteligentní využívání dat má transformační účinek na všechny hospodářské sektory i na veřejný sektor:

Například v zemědělském sektoru může analýza aktuálních dat o počasí nebo o vlhkosti půdy pomoci maximalizovat rostlinnou výrobu. Ve výrobě podporují data získaná pomocí čidel v reálném čase prediktivní údržbu.

Daty podložené inovace mohou také zlepšit veřejnou tvorbu politik a provozování veřejných služeb a snížit administrativní zátěž. Pomoci mohou i při řešení krizí a při tvorbě environmentálních a finančních politik. Sdílení údajů z výzkumu po vypuknutí epidemie může mnohem více urychlit relevantní výzkum a přispět k včasější reakci.

Údaje s vysokým rozlišením pocházející z družic misí Sentinel programu Copernicus přispívají k monitorování přírodních vodních zdrojů v reálném čase za účelem předcházení suchu nebo znečištění. Tyto údaje mají značný přínos pro orgány veřejné moci, výzkumníky a soukromé společnosti, co se týče poskytování inovačních služeb.

Data mají obrovský ekonomický dopad. V roce 2016 bylo v celé EU 254 850 datových společností¹⁰ a podle scénáře předpovídajícího vysoký růst se jejich počet do roku 2020 zvýší zhruba na 360 000.

⁸ COM(2018) 2375.

⁹ Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2018) 125.

¹⁰ Organizace, jejichž hlavní činností je produkce výrobků, služeb a technologií souvisejících s daty.

Obecně řečeno, schopnost analyzovat data a poučit se z nich se rychle stává klíčovou složkou úspěšného podnikání a výkonnosti veřejné správy. Společnosti, které disponují obrovským množstvím dat a zároveň mají technickou kapacitu a kvalifikovaný personál pro jejich analýzu, získají konkurenční výhodu¹¹.

Data jsou rovněž považována za stále zásadnější výhodu pro vývoj nových technologií, jako je umělá inteligence a internet věcí. Řešení umělé inteligence představují významný potenciální přínos pro veřejný i soukromý sektor. Využívání technologií umělé inteligence podporuje produktivitu a konkurenceschopnost v široké škále sektorů. Rovněž pomáhá při řešení společenských problémů a problémů v oblasti životního prostředí, přičemž zároveň řeší své vlastní problémy. V této souvislosti přijímá Komise zároveň s tímto balíčkem, který se týká dat, sdělení „Umělá inteligence pro Evropu“, jež nastiňuje strategii EU v oblasti umělé inteligence. Tato strategie má tři rozměry: zvýšení evropské technologické a průmyslové kapacity, příprava socioekonomických změn a zajištění příslušného etického a právního rámce. Jedním z hlavních cílů je demokratizace technologie umělé inteligence, jejímž cílem je podporovat nejen začínající podniky v oblasti umělé inteligence, ale i její uživatele včetně netechnických firem jakékoli velikosti. V roce 2019 spustí Komise platformu pro umělou inteligenci „na vyžádání“, a umožní tak evropským výzkumníkům a společností přístup k vysoce kvalitním nástrojům, datům a službám umělé inteligence.

Spolu s tímto balíčkem, který se týká dat, také Komise přijímá další iniciativu důležitou pro ekonomiku založenou na datech: „sdělení o umožnění digitální transformace zdravotnictví a péče na jednotném digitálním trhu s cílem dát větší možnosti občanům a vybudovat zdravější společnost“, které se týká potenciálu dat jakožto klíčového faktoru umožňujícího digitální transformaci v odvětví zdravotnictví a péče. Data mohou zvýšit blahobyt milionů občanů a změnit způsob, jakým jsou poskytovány zdravotní a pečovatelské služby včetně personalizovaného lékařství, včasného odhalování šíření infekcí a rychlejšího vývoje léků a zdravotnických prostředků.

Aby bylo možné tento potenciál v ekonomice založené na datech plně využít, musí se EU chopit příležitostí pro podněcování inovací ve zdravotnických řešeních, jako jsou telemedicína a mobilní zdravotnické aplikace, dle přezkumu jednotného digitálního trhu v polovině období a zcela v souladu s právními předpisy v oblasti ochrany údajů. Byly určeny tři klíčové oblasti:

- bezpečný přístup občanů k údajům týkajícím se zdraví a bezpečné sdílení těchto údajů;
- lepší data napomáhající výzkumu, prevenci chorob a personalizovanému zdravotnictví a péči;

¹¹ OECD, Data-driven innovation. Big Data for Growth and Well-being, 2015.

- digitální nástroje, které dají občanům větší možnosti a které lze využít pro individuální péči.

Ve výše zmíněném sdělení nastínila Komise opatření, jež je třeba přijmout ve všech třech oblastech. Patří k nim doporučení evropského formátu pro výměnu pro účely elektronických zdravotních záznamů, mechanismus pro dobrovolnou koordinaci sdílení dat včetně genomických údajů pro prevenci a výzkum v oblasti personalizovaného lékařství a také návrhy na výměnu inovačních a osvědčených postupů, budování kapacit a technická pomoc pro orgány v oblasti zdravotnictví a péče.

Výše uvedená opatření také doprovází předběžná analýza otázek vznesených s ohledem na bezpečnost a odpovědnost¹² vyplývající ze vznikajících digitálních technologií založených na datech, čímž bude prostřednictvím předvídatelného právního prostředí pro firmy a investory zajištěn vznik prostředí důvěry a odpovědnosti a budou ochráněna práva spotřebitelů a občanů. Díky těmto opatřením a příslušným iniciativám, které dosud vznikly v rámci strategie jednotného digitálního trhu, získá EU jedinečné postavení, kdy bude těžit z příležitostí, jež skýtá datová revoluce, a rozvíjet prosperující, trvale udržitelnou a bezpečnou ekonomiku založenou na datech, přičemž využije velikosti vnitřního trhu a inovační kapacity evropských firem – to vše plně v souladu s evropskými hodnotami.

3) Veřejné údaje a údaje financované z veřejných zdrojů ve službách inovací podložených daty

Přístup k veřejným údajům a údajům financovaným z veřejných zdrojů a jejich opakované použití představuje hlavní pilíř společného evropského datového prostoru. V přezkumu strategie jednotného digitálního trhu v polovině období Komise oznámila, že na základě vyhodnocení stávajících právních předpisů a dle posouzení dopadů¹³ připraví iniciativu týkající se dostupnosti a dalšího využívání veřejných údajů a údajů financovaných z veřejných zdrojů. Prvky této iniciativy popisuje následující oddíl:

a) Opakované použití informací veřejného sektoru

Subjekty veřejného sektoru produkují a shromažďují obrovské množství dat, která představují cennou surovinu pro vývoj inovačních digitálních služeb a pro lepší tvorbu politik.

Informace veřejného sektoru lze použít jako základ pro celou řadu výrobků a služeb. Například aplikace [iMar](#) využívá informace publikované španělskými státními přístavy a kombinuje je s předpovědí větru, kterou poskytuje španělská národní meteorologická služba. Uživatelé této aplikace tedy dostávají jak informace v reálném čase, tak předpovědi pro lodní

¹² Pracovní dokumenty útvarů Komise o hodnocení směrnice o strojních zařízeních a směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky a pracovní dokument útvarů Komise o odpovědnosti za vznikající digitální technologie.

¹³ Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2018) 127.

dopravu, a tudíž si mohou naplánovat bezpečnou plavbu. Podobně využila síť organizací EMODnet opětovně batymetrické údaje získávané národními hydrografickými agenturami pro bezpečnou plavbu a začlenila je do topografickým map, čímž značně zlepšila předpověď vzednutí mořské hladiny před bouřemi v Severním moři.

EU již přijala řadu opatření za účelem zpřístupnění vládních údajů – jakožto klíčových aktiv pro ekonomiku založenou na datech – v celé Unii. Směrnice 2003/98/ES o opakovaném použití informací veřejného sektoru¹⁴ vytvořila celounijní rámec podněcující přeshraniční využití údajů financovaných z veřejných zdrojů a napomohla rozvoji celoevropských datových služeb a produktů. To vše doplňují opatření usnadňující vyhledávání a používání údajů veřejného sektoru napříč hranicemi a jazyky; takovým opatřením je například Evropský portál veřejně přístupných dat¹⁵. Komise jde sama příkladem a stanovila právní rámec pro opakované použití svých vlastních dat¹⁶. Ten je doplněn portálem veřejně přístupných dat, který poskytuje přístup k údajům institucí a dalších subjektů EU¹⁷. Tento rámec patří k nejvyspělejším režimům opakovaného používání údajů na světě a platí v něm standardní pravidlo, podle něhož musí být opakované použití údajů Komise povoleno pro nekomerční i komerční účely bez toho, že by bylo nutné podávat jednotlivé žádosti, že by za to uživatelé platili, že by opětovné použití údajů bylo něčím podmíněno a že by se mezi uživateli jakkoli rozlišovalo – až na velice omezené, řádně odůvodněné výjimky.

Hlavní podstatou současného balíčku, který se týká dat, je **přezkum směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru**¹⁸. Díky navrhovaným změnám budou údaje přístupnější a opětovně využitelnější, což má velký význam. Přezkum má následující cíle:

- pomoci snížení poplatků za opakované použití informací veřejného sektoru omezit překážky vstupu na trh zejména pro malé a střední podniky;
- zvýšit dostupnost údajů zahrnutím nových typů veřejných údajů a údajů financovaných z veřejných zdrojů do oblasti působnosti směrnice; (i) údaje uchovávané veřejnými podniky v odvětví veřejných služeb a dopravy a (ii) údaje z výzkumu;
- požadovat transparentnější proces veřejně-soukromých dohod, a tím minimalizovat riziko nadměrné „výhody prvního tahu“, která svědčí velkým společnostem, a omezuje tedy počet potenciálních uživatelů příslušných dat¹⁹;

¹⁴ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru.](#)

¹⁵ <https://www.europeandataportal.eu/>

¹⁶ [Rozhodnutí Komise 2011/833/EU, o opakovaném použití dokumentů Komise.](#)

¹⁷ <https://data.europa.eu/euodp/en/home>

¹⁸ COM(2018) 234.

¹⁹ Hlavním problémem těchto dohod je to, že vedou k situaci, kdy jsou data v praxi využívána pouze jedním uživatelem nebo velice malým počtem uživatelů, a že takové omezené opakované použití se neodvíjí od

- podněcovat publikování dynamických dat a začleňování rozhraní pro programování aplikací (API), a tím zvyšovat obchodní příležitosti.

Poskytování přístupu k dynamickým datům přes rozhraní pro programování aplikací je obzvláště důležité, protože podporuje otevřený datový ekosystém, šetří čas a náklady prostřednictvím automatizace procesu stahování a výrazně usnadňuje opakované použití dat pro širokou škálu nových výrobků a služeb. Sdílení dat pomocí správného a bezpečného používání rozhraní pro programování aplikací může vytvořit značnou přidanou hodnotu pro různé aktéry hodnotového řetězce dat. Rovněž může přispět k vytvoření cenného ekosystému na základě datových aktiv, jejichž potenciál držitelé údajů často nevyužívají.

Využití rozhraní pro programování aplikací ze strany subjektů veřejného sektoru je v současné době nedostatečné a mnoho dokumentů se stále ještě zpřístupňuje ve formátu PDF. Následkem toho dochází k suboptimálnímu využívání dynamických dat z veřejného sektoru pro vytváření služeb s přidanou hodnotou. Cílem navrhovaných změn směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru je urychlit přechod subjektů veřejného sektoru v celé Evropě k internetovým funkcím a posun směrem k širšímu zveřejňování dynamických dat a využívání rozhraní pro programování aplikací.

Balíček také obsahuje výsledky hodnocení **směrnice o právní ochraně databází**²⁰. Hodnocení²¹ se vztahuje k celkovému fungování obou částí směrnice – autorského práva a ochrany databází prostřednictvím zvláštního práva – s větším důrazem na posouzení fungování ochrany databází. K tomuto hodnocení patří analýza vztahu mezi zvláštním právem stanoveným ve směrnici a ekonomikou založenou na datech.

Jedním z hlavních závěrů hodnocení je to, že zvláštní právo systematicky nepokrývá situace týkající se dat velkého objemu a databáze vycházející z jediného zdroje²², a nezabraňuje tak problematickým případům, kdy by jistí držitelé práv mohli uplatňovat nárok na nepřímá vlastnická práva k digitálním datům. Nicméně z hodnocení vyplývá, že tento předpoklad by měl být v budoucnu bedlivě sledován, jelikož v akademických kruzích a v kruzích zúčastněných stran se objevily otázky, zda se zvláštní právo neuplatňuje širěji, než se má všeobecně za to – například, zda se nevztahuje na strojově generovaná data. Hodnocení směrnice o právní ochraně databází se rovněž věnuje možným interakcím mezi zvláštním právem a směrnicí o opakovaném použití informací veřejného sektoru, což je otázka, která je

zvláštností trhu, ale od způsobu, jímž byla daná veřejně-soukromá dohoda uzavřena. Zvýšení transparentnosti tohoto procesu má za cíl omezit „nadměrnou výhodu prvního tahu“ prostřednictvím těchto kroků: a) umožnit jakékoli společnosti, aby se dozvěděla, že údaje jsou k dispozici a b) poskytnout široké škále uživatelů větší možnost skutečného využití daných údajů.

²⁰ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.](#)

²¹ Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2018) 146.

²² Pojem „databáze vycházející z jediného zdroje“ označuje situaci, kdy kromě této jedné databáze neexistuje jiný zdroj údajů.

také pojednána v hodnocení směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru²³. Vzhledem k tomu, že k takové interakci by v praxi mohlo dojít, zaměřuje se navrhovaná změna směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru na objasnění toho, jak jsou sladěna ustanovení obou nástrojů.

Navrhovaná změna obsahuje také objasnění ohledně vztahu mezi směrnicí o opakovaném použití informací veřejného sektoru a směrnicí o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace (INSPIRE)²⁴ za účelem zajištění úplné konzistence mezi těmito dvěma právními nástroji.

Kromě toho bude Komise dle programu Nástroje pro propojení Evropy nadále podporovat vytvoření plnohodnotné infrastruktury veřejně přístupných dat, což je následný krok po vytvoření Evropského portálu veřejně přístupných dat²⁵. Toto prostředí by mohlo zpřístupnit interoperabilní data a nástroje i znalosti a podporu, a maximalizovat tak opakované použití veřejně přístupných dat evropskými orgány veřejné správy a firmami, především malými a středními podniky, a vybudovat kapacitu obsahu pro vývoj evropské umělé inteligence. Komise navrhla²⁶, aby sdílení dat ve veřejném sektoru bylo od roku 2019 také podporováno **Centrem podpory sdílení dat** v rámci programu Nástroje pro propojení Evropy.

Komise rovněž zvažuje další opatření v oblasti financování za účelem podpory dostupnosti údajů veřejného sektoru pro jejich opakované použití po roce 2020 se zaměřením na vytvoření komplexního evropského datového prostoru.

V potaz jsou brány také zásady opakovaného použití informací veřejného sektoru, kdy evropské strukturální a investiční fondy²⁷ podporují místní potřeby vedoucí ke zlepšení účinnosti díky řešením elektronické veřejné správy a modernizaci veřejných informačních systémů a systémů veřejné správy a jsou s těmito potřebami sladěny.

b) Přístup k vědeckým informacím a jejich uchování

Zejména v souvislosti s přístupem k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných zdrojů a s jejich opakovaným použitím byla jako zásadní prvek v podpoře vědy a v přínosu pro společnost určena otevřená věda²⁸. To bylo zdůrazněno v závěrech Komise o přechodu k systému otevřené vědy²⁹, ve kterých Rada vyzvala Komisi ke spolupráci s politickou platformou pro otevřenou vědu a k úzké spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami

²³ Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2018) 145.

²⁴ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007.](#)

²⁵ <http://data.europa.eu/europeandataportal>.

²⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/connecting-europe-facility-cef-telecom-work-programme-2018-adopted>.

²⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu>.

²⁸ COM(2018) 22 final.

²⁹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/en/pdf>.

s cílem dalšího rozvoje evropské agendy otevřené vědy. Otevřená věda vyžaduje, aby výzkumné procesy prováděné jakýmkoli typem výzkumníků (včetně „občanských vědců“) byly ve všech fázích – od návrhu projektu přes metodiku a pracovní tok po šíření výsledků – otevřené, aby výzkum mohl snadněji navazovat na předchozí výzkum. Díky tomu se zvyšuje kvalita, zabraňuje se duplikacím a dochází k usnadnění opakovaného použití údajů, což v konečném důsledku zvyšuje dopad vědy na společnost. Komise se domnívá, že je na čase dát přístup k vědeckým informacím a jejich uchovávání do souvislosti s otevřenou vědou, přičemž je třeba vycházet z její politiky otevřeného přístupu z roku 2012.

Díky pravidlům svého programu Horizont 2020 jde Komise v oblasti politiky otevřeného přístupu příkladem. Financováním celoevropského portálu pro evropský cloud pro otevřenou vědu³⁰ také podporuje vytváření nástrojů a služeb, jež jsou pilířem otevřené vědy.

V roce 2012 přijala Komise balíček obsahující řadu opatření pro zlepšení přístupu k vědeckým informacím vytvářeným v Unii. Doporučení Komise 2012/417/EU o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchovávání³¹ vycházelo v rámci tohoto balíčku z předpokladu, že vědecké informace vzniklé díky financování z veřejných zdrojů by měly být dostupné a opětovně použitelné za uplatnění co nejmenších omezení.

Hodnocení tohoto doporučení potvrzuje, že jde o cenný nástroj, který má velký dopad a je stále relevantní pro politiku. Aby však doporučení obstálo i v budoucnu, je třeba ho upravit tak, aby odráželo nejnovější vývoj v oblasti výzkumných postupů a také v oblasti tvorby politik EU. Jak bylo oznámeno v evropské iniciativě v oblasti cloud computing³², v rámci evropského cloudu pro otevřenou vědu a v rámci přezkumu strategie jednotného digitálního trhu v polovině období³³, stávající balíček opatření v oblasti dat tedy obsahuje úpravu doporučení o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchovávání³⁴.

Přezkum doporučení se předkládá společně s přezkumem směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru³⁵ – přezkum navrhuje rozšířit oblast působnosti směrnice na údaje z výzkumu a zajistit soudržnost a doplňkovost mezi politikami volného přístupu a veřejně přístupných dat. Tím tedy dochází k uvolnění potenciálu informací veřejného sektoru a zároveň i údajů z výzkumu financovaného z veřejných zdrojů. Na základě navrhovaného přezkumu směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru by členské státy musely vytvořit politiky, jež se zabývají oblastí volného přístupu k veřejným údajům z výzkumu a k údajům z výzkumu, jež jsou ve veřejném vlastnictví, a pozměněné doporučení o

³⁰ SWD(2018) 83 final.

³¹ C(2012) 4890 final.

³² COM(2016) 178 final.

³³ COM(2017) 228 final.

³⁴ COM(2018) 2375.

³⁵ COM(2018) 234.

přístupu k vědeckým informacím a jejich uchovávání by poskytlo pokyny pro zavedení volného přístupu k veřejným údajům z výzkumu a k údajům z výzkumu, jež jsou ve veřejném vlastnictví.

4) Údaje soukromého sektoru jakožto klíčová hybná síla inovací a konkurenceschopnosti v Evropě

Přístup k údajům soukromého sektoru a jejich opakované využití představuje další hlavní pilíř společného evropského datového prostoru. V souladu s přezkumem strategie jednotného digitálního trhu v polovině období a na základě výsledků konzultací se zúčastněnými stranami lze definovat několik zásad pro sdílení údajů soukromého sektoru, které je třeba vzít v potaz³⁶.

a) Sdílení dat mezi podniky

Sdělení „Budování evropské ekonomiky založené na datech“ vzbudilo několik otázek, co se týče stále narůstajícího množství dat. Ta jsou často vytvářena automaticky pomocí strojů nebo procesů založených na vznikajících technologiích, jako je internet věcí. Aby bylo možné z těchto a jiných typů dat soukromého sektoru vytěžit maximální hodnotu, bude možná nutné, aby hospodářské subjekty měly k těmto datům přístup a mohly je využívat i napříč hranicemi v různých scénářích. Jak je v tomto sdělení uvedeno, neosobní údaje automaticky generované předměty internetu věcí vzbuzují specifické otázky, jelikož výrobci těchto předmětů mají obvykle výhodnější postavení při rozhodování o přístupu ke generovaným datům a při rozhodování o jejich použití. V závislosti na povaze konkrétního trhu mohou udělit nebo neudělit přístupová a uživatelská práva uživateli daných předmětů, který se může ocitnout v situaci, kdy je mu bráněno v použití dat, jejichž generování sám spouští.

Dialog se zúčastněnými stranami a odpovědi na internetový dotazník³⁷ ukázaly, že zúčastněné strany do značné míry souhlasí s tím, že větší sdílení dat mezi podniky by bylo prospěšné. Zároveň jsou toho názoru, že v této fázi vývoje ekonomiky založené na datech odpovídá stávající předpisový rámec svému účelu a že je zatím příliš brzy na horizontální právní předpisy o sdílení dat ve vztazích mezi podniky. Výchozím bodem by mělo být zajištění co nejlepších podmínek pro to, aby se trhy s daty mohly samy rozvíjet, přičemž základním pilířem je zde smluvní svoboda. Podniky by obecně měly mít volnost v rozhodování o tom, komu a za jakých podmínek lze povolit přístup k jejich neosobním údajům. Zúčastněné strany obecně také nejsou nakloněny novému právu typu „vlastnictví údajů“ a celá řada podnětů svědčí o tom, že zásadní otázka v oblasti sdílení dat mezi podniky se tolik netýká vlastnictví, ale spíše toho, jak je zařízen přístup k údajům.

³⁶ SWD(2018) 125 „Pokyny ke sdílení dat soukromého sektoru v evropské ekonomice založené na datech“, které se skládají ze dvou částí: jedna se zabývá sdílením dat ve vztazích mezi podniky a druhá sdílením dat ve vztazích mezi podniky a veřejnou správou.

³⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-building-european-data-economy>

Zúčastněné strany však výrazně podporují neregulační opatření, jako je (i) podpora používání rozhraní pro programování aplikací za účelem jednoduššího a automatizovanějšího přístupu k souborům údajů a jejich jednoduššího a automatizovanějšího využití; (ii) vytvoření doporučených standardních smluvních podmínek; a (iii) poskytnutí pokynů na úrovni EU.

Vzhledem ke všem důkazům, které jsou v současné době k dispozici, a na základě zásad stanovených ve sdělení „Budování evropské ekonomiky založené na datech“³⁸ se Komise domnívá, že je důležité uznat, že data lze opětovně používat bez ztráty jejich kvality a v mnoha případech i bez ztráty konkurenční výhody, jelikož stejná data mohou být základem pro různé výrobky a služby nebo mohou tyto výrobky a služby výrazně zlepšit. To platí zejména pro zpřístupňování relevantních dat pro trénování aplikací umělé inteligence, což je v Evropě významným průmyslovým úkolem. K účasti na spolupráci v oblasti dat, tj. k účasti na dohodách s jinými firmami za účelem co největšího využívání dat co největším počtem hospodářských subjektů, by mohlo být pobídnuto více firem.

Komise se rovněž domnívá, že za účelem zajištění spravedlivého a konkurenčního trhu pro předměty internetu věcí a pro výrobky a služby, které vycházejí z **neosobních strojově generovaných údajů** vytvářených těmito předměty, by ve smluvních ujednáních měly být dodržovány následující **klíčové zásady**:

- a) **Transparentnost:** Příslušná smluvní ujednání by měla transparentně a srozumitelně definovat (i) osoby nebo subjekty, jež budou mít přístup k datům, která daný výrobek nebo služba generuje, typ těchto dat a to, na jaké úrovni podrobnosti to bude možné; a (ii) účely použití těchto dat.
- b) **Vytváření společných hodnot:** Příslušná smluvní ujednání by měla brát v potaz to, že pokud jsou data generována jako vedlejší produkt používání výrobku nebo služby, přispělo k vytvoření těchto dat několik stran.
- c) **Vzájemné respektování obchodních zájmů:** Příslušná smluvní ujednání by měla řešit potřebu chránit obchodní zájmy a tajemství držitelů údajů i uživatelů údajů.
- d) **Zajištění nerušené hospodářské soutěže:** Příslušná smluvní ujednání by měla řešit potřebu zajištění nerušené hospodářské soutěže při výměně obchodně citlivých údajů.
- e) **Minimalizace blokování dat:** Firmy, které nabízejí výrobek nebo službu generující data jakožto vedlejší produkt, by měly v co největší míře umožnit přenositelnost údajů³⁹. Rovněž by měly – je-li to možné a je-li to v souladu s vlastnostmi trhu, na kterém působí –

³⁸ COM(2017)9 final, s. 11.

³⁹ Např. data vygenerovaná roboty v rámci průmyslových procesů s významem pro poskytování poprodejních služeb (např. opravy a údržba), nebo data o hodnocení poskytovatelů služeb.

zvážit, zda vedle výrobků, jejichž součástí je předávání údajů, nebudou tentýž výrobek nebo tutéž službu nabízet bez předávání nebo jen s omezeným předáváním údajů.

Vzhledem k pokračující debatě o sdílení dat ve vztazích mezi podniky a ke získávání dalších zkušeností bude na základě tohoto sdělení zahájen další proces konzultací se zúčastněnými stranami. Tyto zásady se mohou s ohledem na analýzu získaných informací dále vyvíjet. Komise bude nadále posuzovat, zda takovéto pozměněné zásady a případné etické kodexy postačují k zachování spravedlivých a otevřených trhů, a v nezbytných případech bude situaci řešit přijetím vhodných opatření. Následkem rozdílů ve struktuře jednotlivých trhů může být nutné doplnit tyto zásady o opatření pro jednotlivá odvětví.

V rámci iniciativy Digitalizace evropského průmyslu⁴⁰ již Komise přijala opatření na podporu průmyslu – patří k nim mimo jiné finanční podpora průmyslových datových platforem a inovačních center na základě programu Horizont 2020. Na toto úsilí navazují opatření v oblasti výzkumu a inovací v rámci programu Horizont 2020 v průběhu let 2018–2020⁴¹ (zejména „platformy pro průmyslové a osobní údaje“), která podporují vytváření důvěryhodných a bezpečných platforem a analytických metod s důrazem na ochranu soukromí pro bezpečné sdílení údajů, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a osobních údajů, přičemž usnadňují dodržování příslušných právních předpisů (např. právních předpisů v oblasti ochrany údajů).

Centrum podpory sdílení dat v rámci programu Nástroje pro propojení Evropy přijme soubor opatření, která kromě sdílení údajů veřejného sektoru usnadní sdílení údajů soukromého sektoru. Poskytne příklady osvědčených postupů a informace o API, stávající vzory smluv a další právní a technické aspekty, a nabídne tak know-how a pomoc v oblasti sdílení dat. Napomůže také vytváření dalších pokynů uvedených v pracovním dokumentu útvarů Komise vydaném společně s tímto sdělením⁴²; mohou být vytvořeny kontrolní seznamy, a bude-li to považováno za užitečné, i vzory smluvních ustanovení. Tato činnost bude brát v potaz výsledky programu interoperability pro období 2016–2020 (ISA²).

Komise se také bude dále zabývat **podporou rozhraní pro programování aplikací**, například v oblasti elektronické veřejné správy a v oblasti opatření týkajících se používání zásady „pouze jednou“. Mnoho firem má v současné době velká aktiva v podobě nevyužitých dat, aniž by měly zdroje či kapacity pro analýzu těchto dat nebo pro vytvoření obchodně zajímavých služeb souvisejících s těmito daty. Pomocí vhodného využití rozhraní pro programování aplikací by mohlo být zahájeno vytváření podmínek pro zakládání nových společností, přičemž by bylo možné získávat hodnotu z nevyužívaných aktiv a pomáhat hostitelským podnikům vytvářet nové služby a výrobky. K tomu už došlo ve finančním

⁴⁰ COM(2016) 180 final.

⁴¹ http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-leit-ict_en.pdf.

⁴² Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2018) 125.

sektoru, kde přístup k určitým bankovním údajům prostřednictvím vhodně navržených rozhraní pro programování aplikací umožnil vytvoření celého nového ekosystému finančních služeb, jako je individualizované poradenství ohledně struktury každodenních výdajů – to vše kontrolují a řídí finanční instituce, které by jinak takové služby nenabízely. Vytváření a používání rozhraní pro programování aplikací musí být založeno na několika zásadách: stabilita, údržba v průběhu doby životnosti, sjednocení používání a standardů, snadné používání a bezpečnost.

Komise bude také nadále usnadňovat provádění **zkoušek a názorných ukázek** ve vybraných oblastech, například pro rozsáhlé využití propojené a automatizované mobility v digitálních přeshraničních koridorech. Práce na těchto koridorech vyplývá z prohlášení o záměru, které podepsalo 29 členských států a zemí EHS, z kulatého stolu ve Frankfurtu s účastí zástupců průmyslu a členských států a z Digitálního dne 2018, kde se členské státy EU a EHS spolu s příslušnými zúčastněnými stranami k těmto opatřením přihlásily. Díky zkušenostem z těchto koridorů budou mimo jiné otestovány technické a právní prostředky přístupu k palubním údajům a dalším relevantním obchodním údajům a opakované použití těchto údajů v ekosystému propojené a automatizované mobility; zmíněné zkušenosti mohou také přispět k dalším pokynům EU souvisejícím s tímto aspektem jednotného digitálního trhu.

b) Přístup k údajům soukromého sektoru pro účely veřejného zájmu – sdílení dat mezi podniky a veřejnou správou

Komise se rovněž zabývá sdílením dat mezi podniky a veřejným sektorem. Subjekty veřejného sektoru začaly posuzovat potenciál analýzy dat pro usnadnění rozhodování o tvorbě politik nebo pro zdokonalení veřejných služeb pomocí využití velkého množství pilotních projektů.

V této souvislosti mají velký význam údaje, které mají k dispozici podniky, jako jsou telekomunikační operátoři, internetové platformy, výrobci automobilů, maloobchodníci nebo sociální média. Jejich využití může vést například k cílenějším reakcím na epidemie, lepšímu plánování rozvoje měst, větší bezpečnosti na silnicích a lepšímu řízení dopravy i k lepší ochraně životního prostředí, lepšímu monitorování trhu nebo dokonalejší ochraně spotřebitele.

Při sestavování oficiálních statistik může být analýza těchto dat nákladově efektivnější a může přispět k rychlejšímu vytváření závěrů ohledně aspektů, jako jsou pohyb obyvatelstva, ceny, inflace, digitální ekonomika, energetika nebo doprava. Tím může také dojít ke snížení zátěže podniků i občanů, jelikož nebudou nutné dotazníky pro průzkum. Sdělení z roku 2017 „Budování evropské ekonomiky založené na datech“⁴³ se těmito možnostmi zabývalo a v přezkumu strategie jednotného digitálního trhu v polovině období se Komise zavázala, že se bude touto otázkou dále zabývat.

⁴³ Viz též: Pracovní dokument útvarů Komise SWD(2017) 2 final.

Výsledky konzultací provedených v souvislosti se změnami směrnice o opakovaném použití informací veřejného sektoru⁴⁴ svědčí o podpoře myšlenky zlepšení přístupu k údajům ze soukromého sektoru pro účely orgánů veřejné moci a pro vědecké účely obecně. Držitelé údajů však zdůraznili potřebu řešit několik otázek včetně kompenzace, která by umožnila získat zpět prostředky investované do shromažďování nebo úpravy dat.

Veškerá opatření přijatá v této souvislosti musejí být plně v souladu s právními předpisy o ochraně osobních údajů.

S ohledem na stávající zkušenosti a výsledky konzultací se zúčastněnými stranami se Komise domnívá, že dodržování následujících **klíčových zásad** by mohlo podpořit dodávání údajů soukromého sektoru subjektům veřejného sektoru za zvýhodněných podmínek.

a) **Proporcionalita při používání údajů soukromého sektoru:** Žádosti o dodání údajů soukromého sektoru za zvýhodněných podmínek pro opakované použití by měly být odůvodněny jasným a prokazatelným veřejným zájmem. Žádost o údaje veřejného sektoru by měla být adekvátní a relevantní pro zamýšlený veřejný zájem a přiměřená, co se týče podrobností, relevantnosti a ochrany údajů. Náklady a úsilí nutné pro dodání a opakované použití údajů soukromého sektoru by měly být přiměřené vzhledem k předpokládanému veřejnému přínosu.

b) **Omezení účelu:** Používání údajů soukromého sektoru by mělo být jasně omezeno na jeden z několika účelů, který musejí být co nejjasněji specifikovány ve smluvních ustanoveních stanovujících spolupráci mezi podnikem a veřejnou správou. K těmto ustanovením může patřit omezení doby, po kterou lze tyto údaje používat. Podnik soukromého sektoru by měl obdržet konkrétní ujištění, že získané údaje nebudou použity pro nesouvisející správní nebo soudní řízení; jako vzor mohou v tomto ohledu posloužit přísná právní a etická ustanovení upravující statistickou důvěrnost v Evropském statistickém systému.

c) **„Neškodit“:** Při spolupráci mezi podniky a veřejnou správou v oblasti dat musí být zajištěno respektování oprávněných zájmů, zejména ochrany obchodních tajemství a dalších obchodně citlivých informací. Spolupráce mezi podniky a veřejnou správou v oblasti dat musí podnikům umožňovat zpeněžení znalostí odvozených z příslušných údajů s ohledem na další dotčené strany.

d) **Podmínky pro opakované použití dat:** Dohody o spolupráci mezi podniky a veřejnou správou v oblasti dat by měly být oboustranně výhodné, ale zároveň by měly zvýhodňovat subjekt veřejného sektoru před ostatními zákazníky, a potvrdit tak cíl veřejného zájmu.

⁴⁴ COM(2018) 234.

To by se mělo odrazit především v úrovni dohodnuté finanční kompenzace, jejíž výše by měla souviset se sledovaným účelem veřejného zájmu.

S dohodami o spolupráci mezi podniky a veřejnou správou v oblasti dat týkajícími se týchž orgánů veřejné moci, které vykonávají tytéž funkce, by se mělo zacházet nediskriminačním způsobem.

Dohody o spolupráci mezi podniky a veřejnou správou v oblasti dat by měly snižovat potřebu jiných typů získávání údajů, jako jsou průzkumy. Tím by mělo dojít ke snížení celkové zátěže občanů a podniků.

e) **Zmírnění omezení údajů soukromého sektoru** Za účelem řešení případných omezení údajů soukromého sektoru včetně případného inherentního zvýhodnění by podniky dodávající data měly poskytovat odpovídající a přiměřenou podporu, a pomoci tak s posouzením kvality dat pro uvedené účely, a to i prostřednictvím možnosti data v příslušných případech zkontrolovat nebo jinak ověřit. Nemělo by být vyžadováno, aby podniky kvalitu dotčených dat zlepšovaly. Veřejné subjekty by zase měly zajistit, aby data z různých zdrojů byla zpracována tak, aby bylo zabráněno případné „podjatosti při výběru“.

f) **Transparentnost a zapojení do společenského dění:** Spolupráce mezi podniky a veřejnou správou by měla být transparentní, co se týče smluvních stran a jejich cílů. Znalosti a osvědčené postupy veřejných subjektů týkající se spolupráce mezi podniky a veřejnou správou by měly být veřejně dostupné, pokud to neohrožuje důvěrnost údajů.

Za účelem další diskuse na toto téma uspořádá Komise **kulatý stůl na vysoké úrovni o přístupu k údajům soukromého sektoru z důvodů veřejného zájmu**. Náležitá pozornost bude věnována pokročilému stupni vyzrálosti diskuse v některých oblastech (např. v oblasti opakovaného použití těchto údajů pro oficiální statistiky). Výše uvedené zásady budou navrženy jako základ pro další diskuse se zúčastněnými stranami. Komise bude nadále posuzovat otázku, zda jsou tato opatření dostatečná pro usnadňování sdílení dat mezi podniky a veřejnou správou, a bude-li to nutné, bude situaci řešit přijetím vhodných opatření včetně opatření v konkrétních sektorech.

5) Závěr

V tomto sdělení předkládá Komise opatření, která podnikům a veřejnému sektoru usnadní přístup k údajům z různých zdrojů, sektorů a disciplín v EU a využití těchto údajů. Společně s již fungujícími iniciativami, jako jsou nový předpisový rámec pro ochranu osobních údajů, který vstupuje v platnost v květnu 2018, návrh související s volným pohybem neosobních údajů a iniciativy zaměřené na posílení propojení a podněcování k využití vysoce výkonné výpočetní techniky, vytvoří tato opatření skutečně evropský společný datový prostor podporovaný celounijními politickými opatřeními, cíleným výzkumem a financováním inovací. Tato opatření jsou zásadní pro ekonomický růst a konkurenceschopnost EU.

Komise vyzývá spolunormotvůrce, aby se snažili o rychlé přijetí legislativního prvku navrhovaného balíčku opatření⁴⁵, která se týkají dat, a zajistili tak, aby EU mohla plně využívat příležitostí, jež nabízí ekonomika založená na datech. Rovněž vyzývá členské státy a ostatní zúčastněné strany, aby se na předkládaných opatřeních a iniciativách podílely.

⁴⁵ COM(2018) 234.